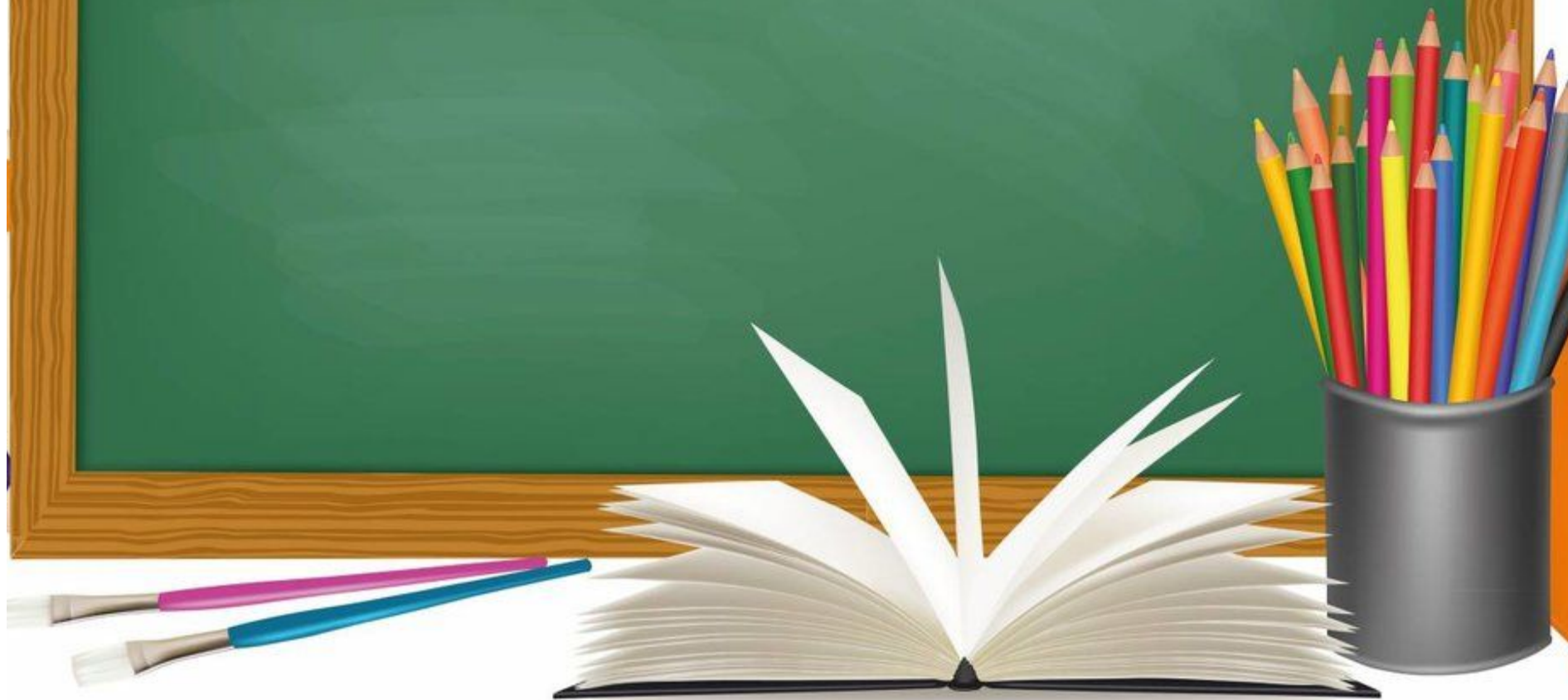

Проект эше

Рус телендә сөйләшүче балаларга ФДББС шартларында татар теле һәм әдәби уку дәресләрендә уен технологиясе элементларын куллану

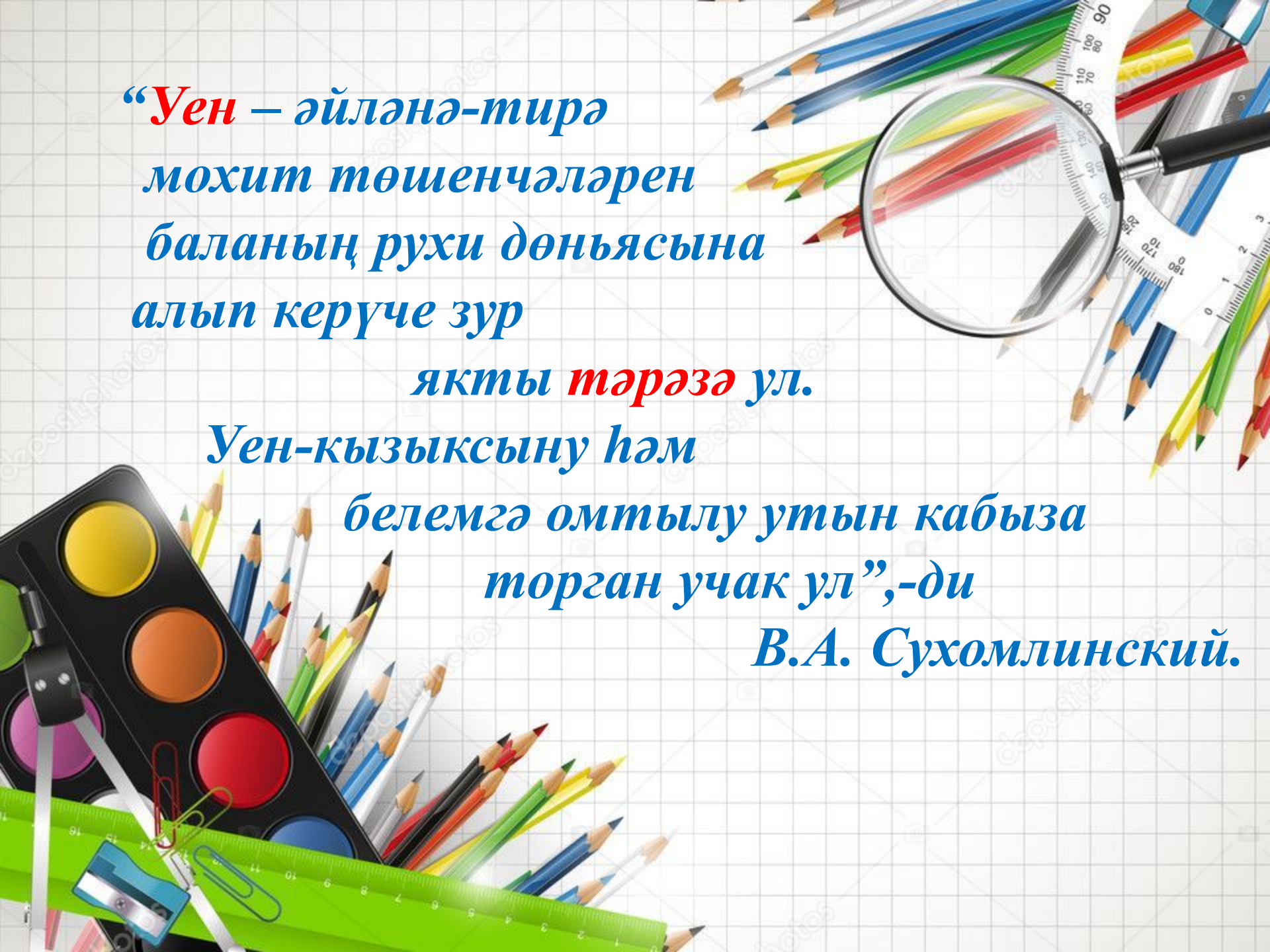
*“Уен – әйләндә-тирә
мохит төшенчәләрен
баланың рухи дөньясына
алып керүче зур*

*якты **тәрәзә** ул.*

Уен-кызыксыну һәм

*белемгә омтылу утын кабыза
торган учак ул”,-ди*

В.А. Сухомлинский.

Дәресләрдә урынлы кулланылган уеннар укучыларны активлаштыра, аларның игътибарын дәрес материалына юнәлтә һәм ижади халәт булдыра. Уеннар вакытында фән нигезләрен үзләштерү белән бергә укучы үз фикерләрен дәлилли белү күнекмәләре дә ала. Шулай итеп, уеннар бала тормышында әһәмиятле урын алып торалар, белем һәм тәрбия бирүдә мөһим чыганак булалар.

Югарыда китерелгән фикерләр проект эше темасының **актуальлеген** дәлилли.

Проект эшебезнең **максаты** – татар теле һәм әдәбияты дәресләрендә рус телендә сөйләшүче укучыларны татар телендә аралашырга өйрәтүдә уеннарның әһәмиятен күрсәтү.

Максатыбызга ирешү өчеу түбәндәге **бурычлар** куелды:

- уеннарның укыту процессында тоткан ролен ачыклау;
- укучыларның коммуникатив компетенциясен үстерү максатыннан кулланылган уеннарны ачыклау.

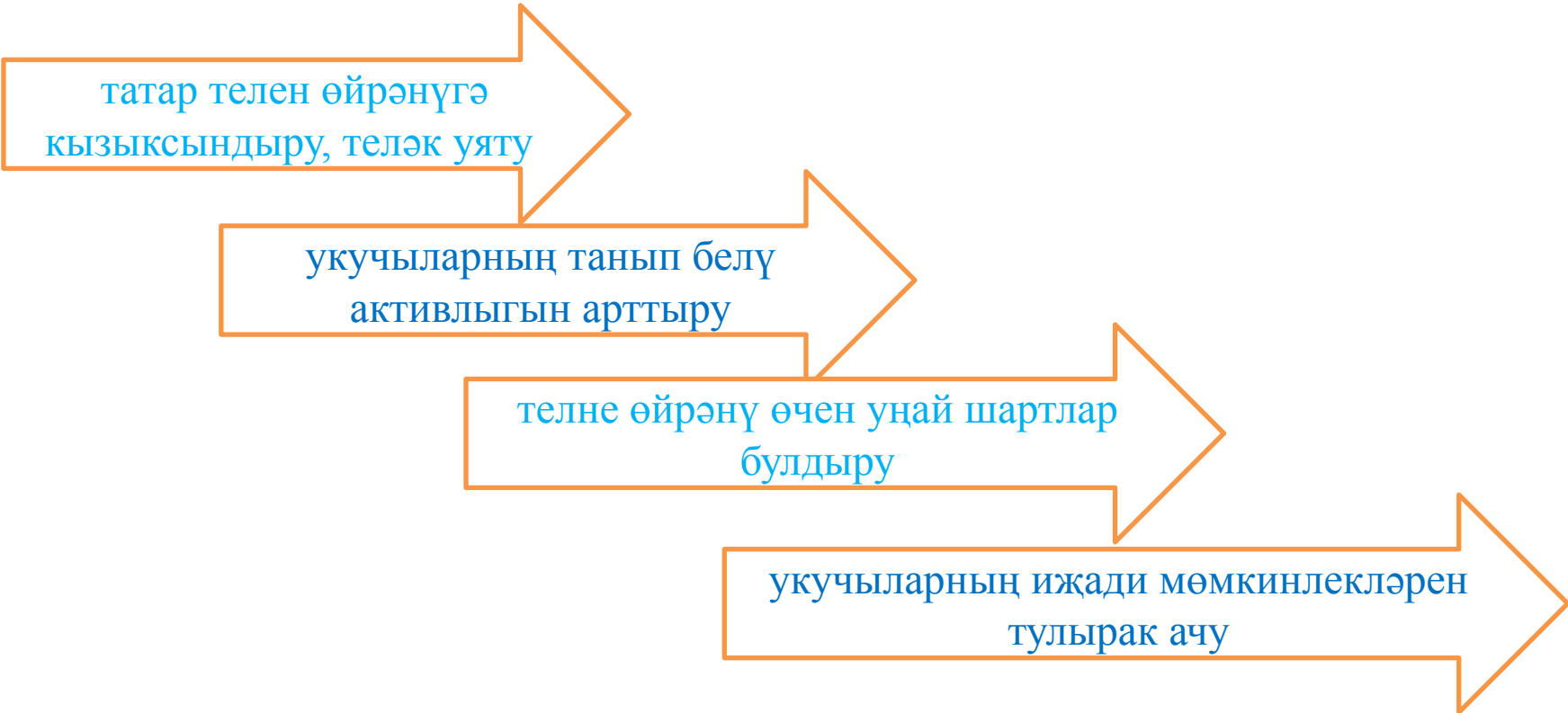
Тикшеренү объекты – рус телендә сөйләшүче укучыларның коммуникатив компетенциясен үстерүдә уен технологиясенең элементлары кулланылышы.

Тикшеренү предметы – татар теле һәм әдәбияты дәресләрендә кулланылган уен технологиясе элементлары.

Метод һәм алымнар. Өйрәнелә торган материалның характерына карап, тикшеренүнең төп методы булып күзәтү методы сайланды. Әлеге метод үз эченә фәнни һәм методик әдәбиятны туплау һәм анализлау, фактик материалны өйрәнү, педагогик тәҗрибәне гомумиләштерү, классификацияләү кебек эш алымнарын берләштерә.

Хәзерге заман таләпләренә туры килә торган белем бирү шәхесне жәмгыятьтәгә төрле үзгәрешләргә, тормыш сынауларына, фән нигезләрен ныклы үзләштерүгә әзерләүне күздә тотат. Заманча технологияләр кулланып татар телен өйрәтү – уку-укыту процессын яңача оештыру ул. Ул түбәндәгә максатларны күздә тотып башкарыла:

татар телен өйрәнүгә
кызыксындыру, теләк уяту

укучыларның танып белү
активлыгын арттыру

телне өйрәнү өчен уңай шартлар
булдыру

укучыларның ижади мөмкинлекләрен
тулырак ачу

УЕННАР

интеллектуаль уеннар

психологик уеннар

хэрэкэтле уеннар

ижтимагый уеннар

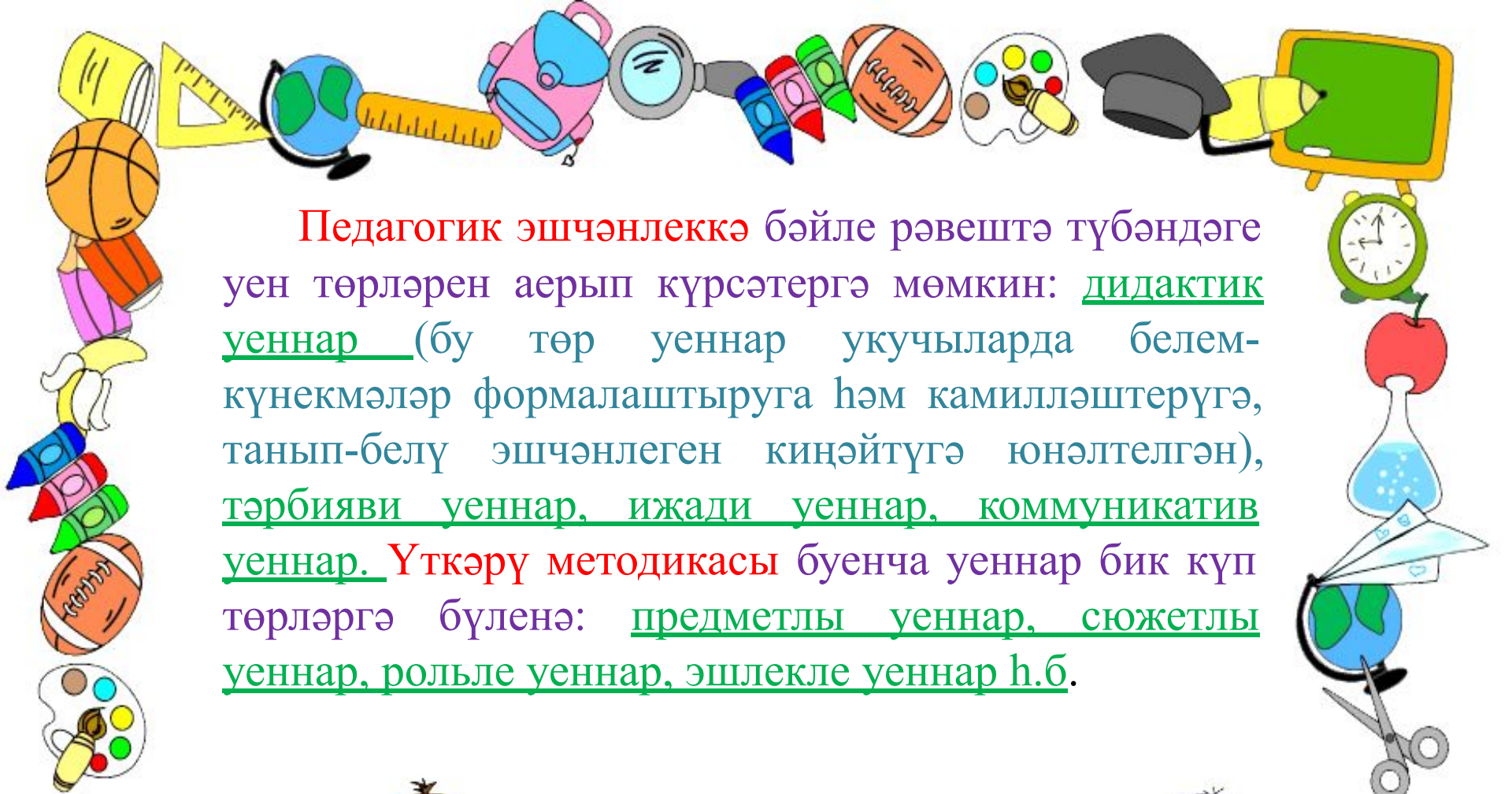

Яңа гына балалар бакчасыннан килгән сабыйларның игътибарлары да, истә калдыру сәләте дә бик йомшак, бигрәк тә уку кызыклы булмаса.

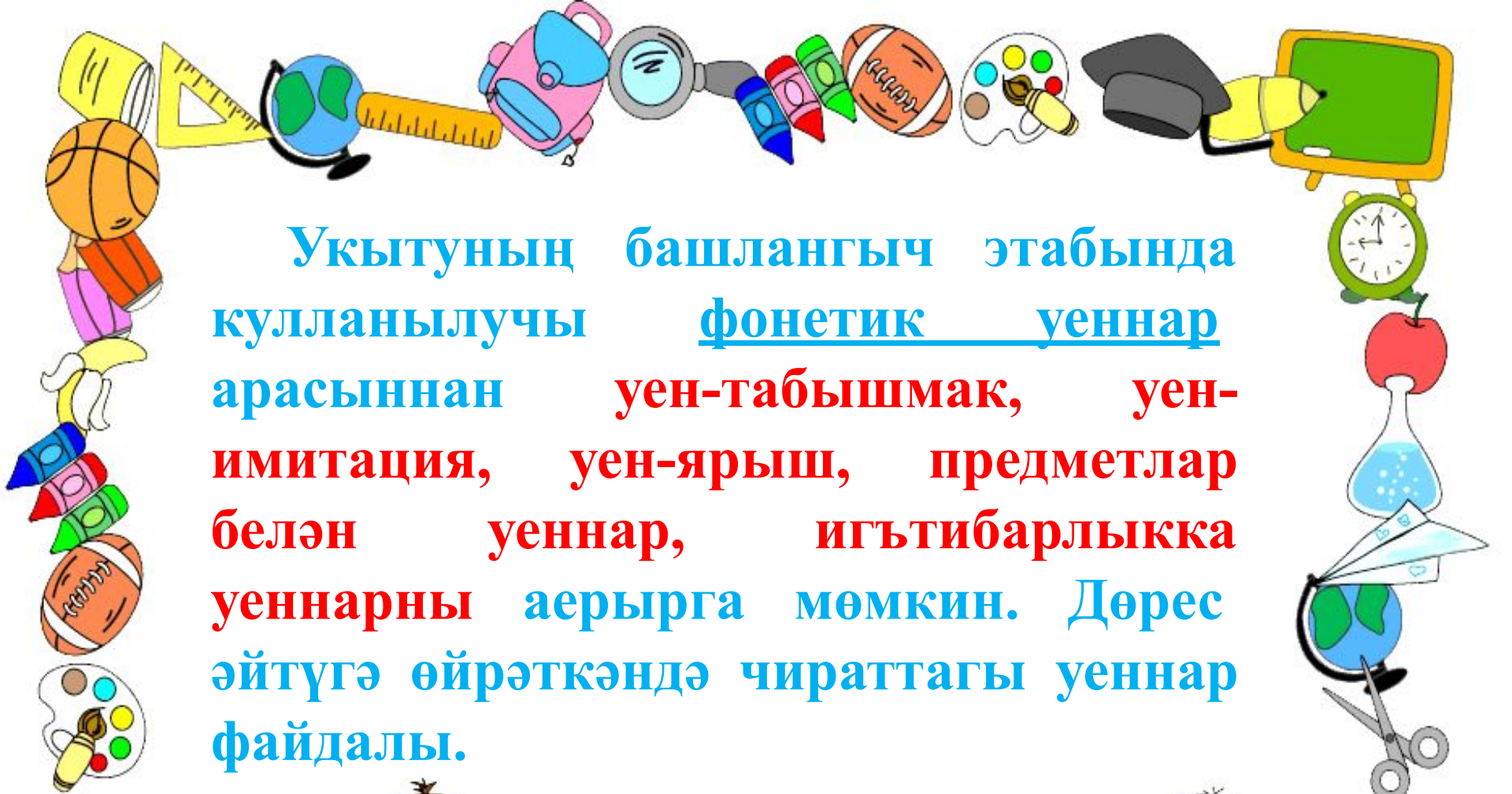
Баланың мәктәпкә кергәндә барлыкка килгән психологик киртәләрне тиз арада жиңү юлы итеп укыту-тәрбия процессында уеннар, аның элементларын куллану бик отышлы.

Педагогик эшчэнлеккэ бэйле рэвештэ түбэндәге уен төрлөрөн аерып күрсәтергә мөмкин: дидактик уеннар (бу төр уеннар укучыларда белем-күнекмәләр формалаштыруга һәм камилләштерүгә, танып-белү эшчәнлеген киңәйтүгә юнәлтелгән), тәрбияви уеннар, ижади уеннар, коммуникатив уеннар. **Үткәрү методикасы** буенча уеннар бик күп төрлөргә бүленә: предметлы уеннар, сюжетлы уеннар, рольле уеннар, эшлекле уеннар һ.б.

Укытуның башлангыч этабында кулланылучы фонетик уеннар арасыннан **уен-табышмак, уен-имитация, уен-ярыш, предметлар белән уеннар, игътибарлыкка уеннарны аерырга мөмкин. Дөрөс әйтүгә өйрәткәндә чираттагы уеннар** файдалы.

- **«Кызык телефон» уены**
- Тактада зур телефон рәсеме ясала. Дискта саннар урынына хәрефләр языла. Укучылар билгеле вакыт аралыгында күбрәк итеп (специфик татар авазларын кулланып) сүzlәр жыярга һәм аларны әйтергә тиешләр.
Мәсәлән, әни, һәм, кар, өстәл, үрдәк, чәйнек, чиләк, жңиләк һ. б.

Лексик уеннар

Лексикага өйрәткәндә карточкадагы уеннар, табышмаklar, кроссвордлар, чайвордлар, «Сүзне тап», «Мәкальне тап» кебегрәк уеннар куллану кулайрак була.

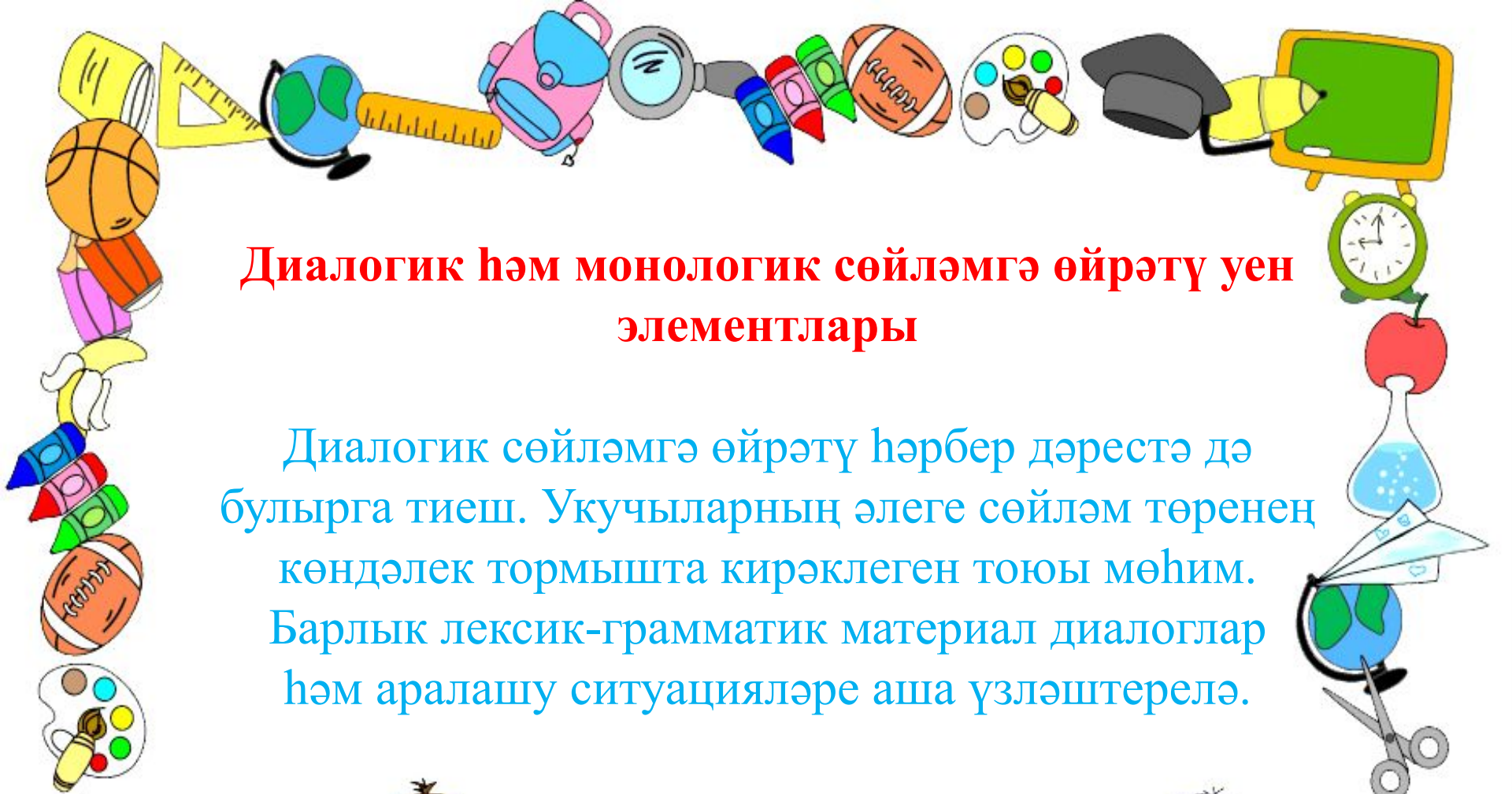

Укытучы уенны: «Бүген без сезнең белән авыл хужҗалыгы күргәзмәсенә барабыз. Анда иң яхшы каз, тавык, күркә төрләрен күргәзмәгә куйганнар. Бүген без нәрсә теләсәк, шуны сатып ала алабыз; кошның бәясе – жәмлә. Кем күбрәк әйтсә, шул сатып ала. Беренче булып каз сатыла», – дип башлый. Укучылар: «Бу – каз. Каз ак, шаян. Каз ит бирә, мамык бирә. Каз солы ярата, үлән ашый. Казның бәбкәләре була».

Ахыргы жөмләне әйткән кешегә каз бирелә. Бу уенда теләсә-кайсы укучы жиңүче була ала.

Тизлеккә булган лексик уеннар да әһәмиятле (укучылар бирелгән сүзләргә тиңдәш яки капма-каршы мәгънәле сүзләргә; әлеге сүзтезмәләрдә кулланырга мөмкин булган сүзләргә мөмкин кадәр тизрәк әйтергә тиеш булганда).

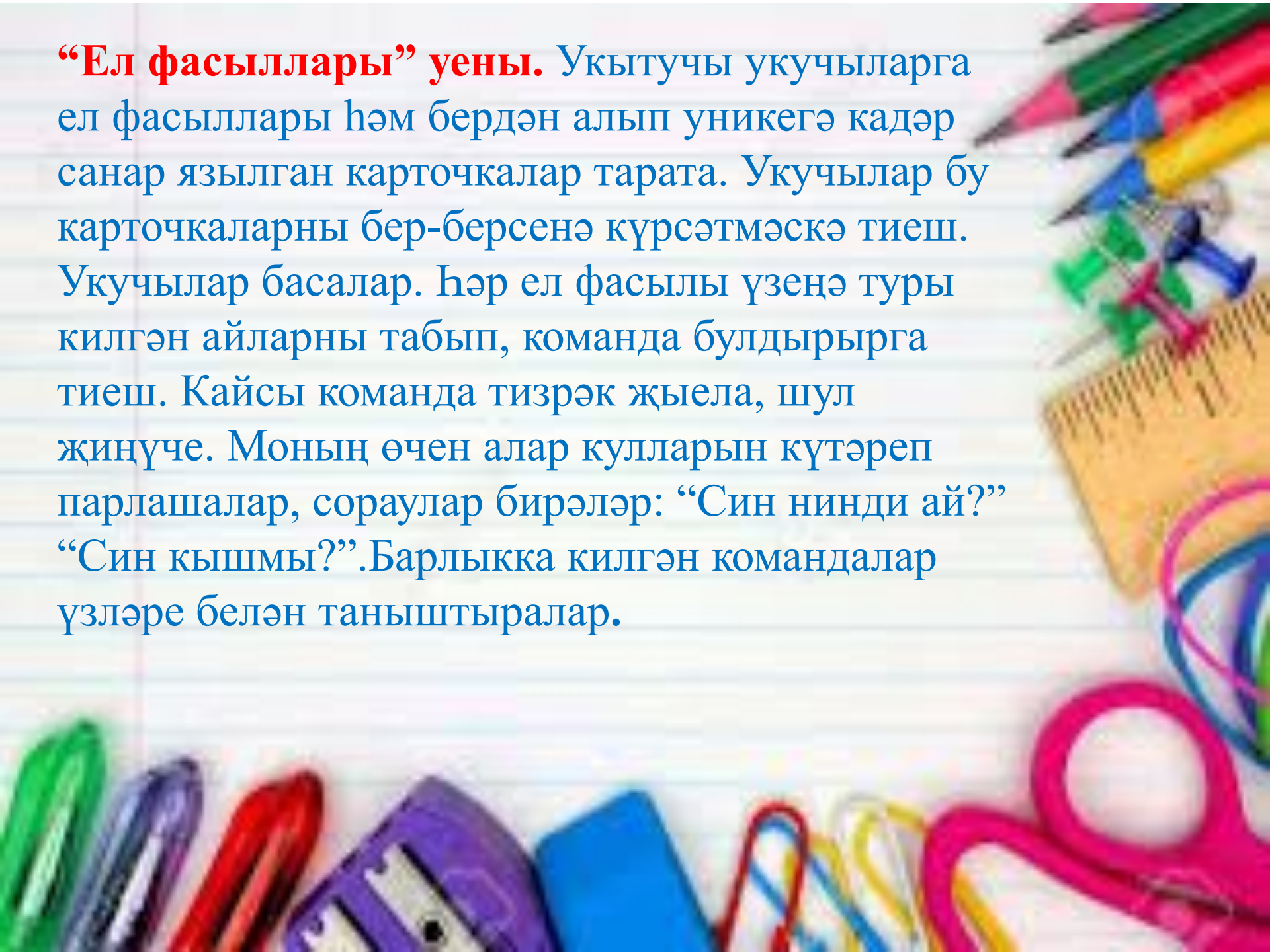

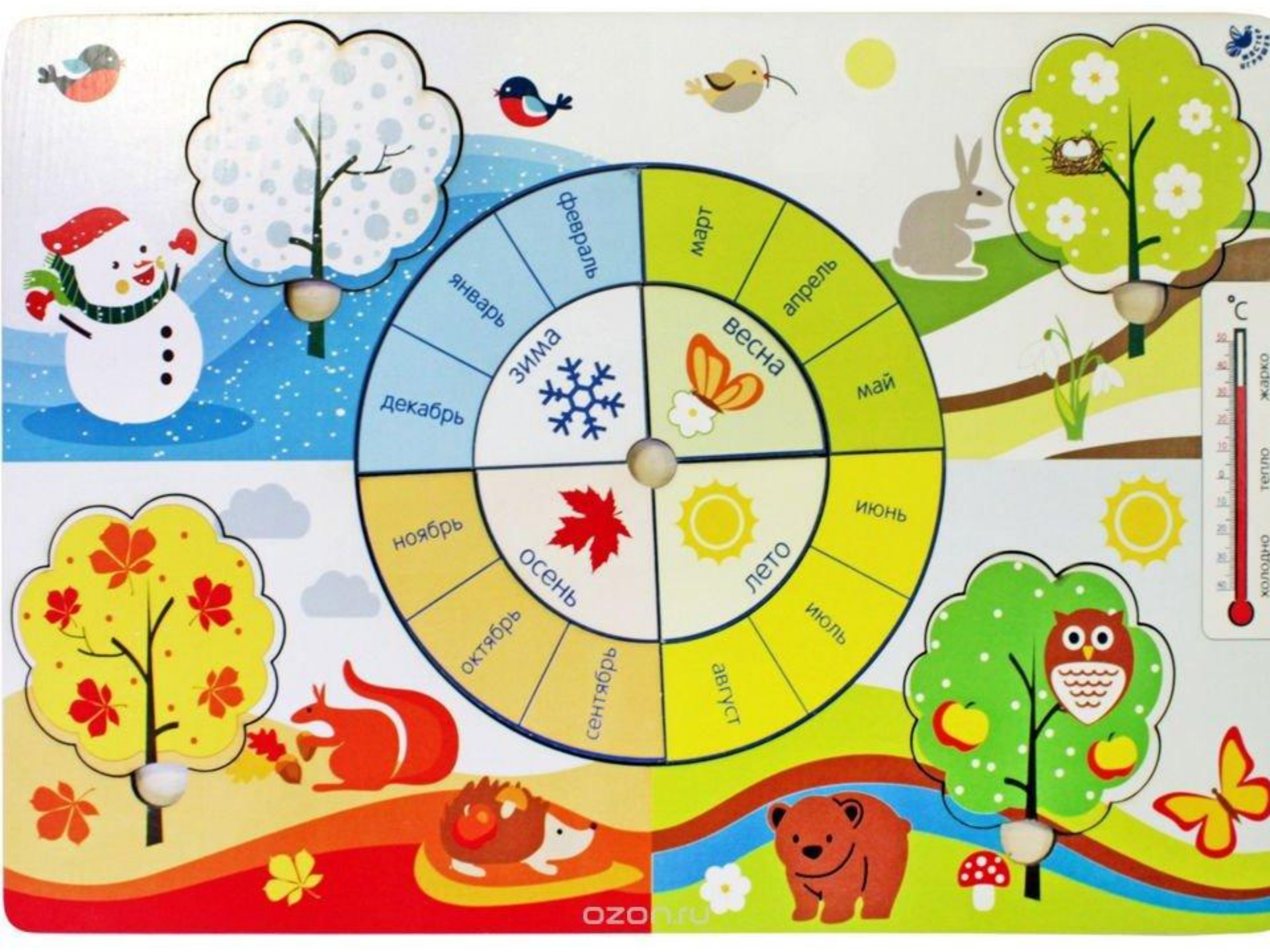
Диалогик һәм монологик сөйләмгә өйрәтү уен элементлары

Диалогик сөйләмгә өйрәтү һәрбер дәрестә дә булырга тиеш. Укучыларның әлеге сөйләм төренен көндәлек тормышта кирәклеген тоюы мөһим. Барлык лексик-грамматик материал диалоглар һәм аралашу ситуацияләре аша үзләштерелә.

“Ел фасыллары” уены. Укытучы укучыларга ел фасыллары һәм бердән алып уникальгә кадәр санар язылган карточкалар тарата. Укучылар бу карточкаларны бер-берсенә күрсәтмәскә тиеш. Укучылар басалар. Һәр ел фасылы үзеңә туры килгән айларны табып, команда булдырырга тиеш. Кайсы команда тизрәк жыела, шул жиңүче. Моның өчен алар кулларын күтәрәп парлашалар, сораулар бирәләр: “Син нинди ай?” “Син кышмы?”. Барлыкка килгән командалар үзләре белән таныштыралар.

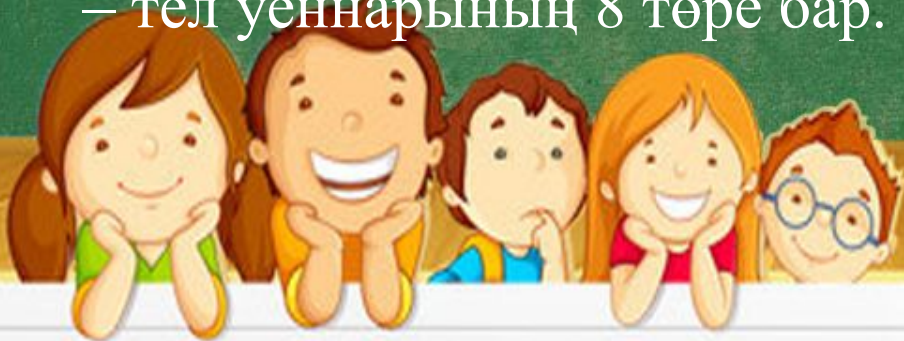
«Эстафета» уены

- Укучылар ике рәткә басалар. Укытучы «башладык» диюгә, беренче укучы, тәкъдим ителгән темага караган сүз әйтеп, таякны иптәшенә тапшыра, анысы – икечесенә. Эстафета таягы финишка алданрак барып житкән төркем жинүче була. Бу уенны санарга өйрәткәндә дә уйнарга мөмкин. Бердән унга һәм киресенчә – уннан бергә кадәр саний-саний, балалар таякны бер-берсенә тапшыралар

Түбәндәге нәтижәләргә килдек:

- рус балаларына татар телен өйрәтүдә уеннар куллануның әһәмияте бик зур, алар үзләштерелүче материалны жиңеләйтә һәм чит телне өйрәнү процессын күңелле итә;
- уеннарын һәм аларның куллану закончалыкларын тикшереп, анализлап без рус телле укучыларга чит тел буларак татар телен өйрәтү процессында аларның алыштыргысыз роль уйнауларына инандык. Нәкъ менә уенда баланың ижади мөмкинлекләре ачыла һәм яхшыртыла. Уен әйләнә-тирә дөньяны танып белергә өйрәтә;
- тел уеннарының 8 төре бар.

A vibrant collage of school supplies. At the top, several colored pencils (green, red, blue, yellow) are arranged. Below them is a black protractor with colorful circles. To the left, a yellow measuring tape is partially unrolled, showing markings from 0 to 180. In the bottom left, a blue and black compass is visible. On the right, a white notebook with a red pushpin is shown, with a blue ruler underneath it. The background is a mix of these items, creating a busy, educational scene.

**ИГЪТИБАРЫГЫЗ
ӨЧЕН РЭХМЭТ!**